

DUŠEVNÍ VLASTNICTVÍ V PRACOVNĚPRÁVNÍCH VZTAZÍCH

LEKCE 8 · PODNIKOVÉ VYNÁLEZY A ŘÍZENÍ PŘED ÚPV

JUDr. Ján Matejka, Ph.D.

CEVRO Univerzita · 60 minut (úvodní situace, výklad, diskuse) · právní stav k 28. 9. 2026

28 | 9 | 2026

CÍLE LEKCE: TECHNICKÉ ŘEŠENÍ V PODNIKU

Po této lekci dokážete

- **Vymezit** vynález a podmínky patentovatelnosti – novost, vynálezeckou činnost, průmyslovou využitelnost (§ 3–7 ZV) – a odlišit patent, užitný vzor, zlepšovací návrh a obchodní tajemství
- **Popsat** řízení před ÚPV: přihlášku, prioritu, zveřejnění, průzkum, udělení, zrušení, poplatky (§ 24–35, § 67–69 ZV; zák. č. 478/1992 Sb.)
- **Aplikovat** podnikový vynález (§ 9–10 ZV): úkol z pracovního poměru, písemné oznámení, tříměsíční lhůtu, mlčenlivost, přiměřenou odměnu a dodatečné vypořádání – i u užitných vzorů (§ 21 odst. 2) a zlepšovacích návrhů (§ 72–74)
- **Vyřešit** praktické situace: publikace před přihláškou, spolupůvodci a externisté, výzkumní pracovníci a veřejná podpora, volba mezi patentem, užitným vzorem a tajemstvím

Dnes neřešíme evropský a jednotný patent, PCT (L9), zahraniční úpravy zaměstnaneckých vynálezů (L10) ani licenční smlouvy (L11).

ÚVODNÍ SITUACE: PŘEDNÁŠKA PŘED ČTYŘMI MĚSÍCI

Softwarová firma (modelová situace)

- **Výzkumnice** (pracovní poměr, náplň práce: výzkum senzorů pro sledování pohybu) vymyslela způsob zpřesnění GPS tras pomocí dat z akcelerometru a zařízení, které jej provádí
- Vzniklo **mimo přidělený projekt** (uživatelské rozhraní), ale v její odbornosti, v pracovní době a na firemním hardwaru
- Firmě **nic neoznámila**; před **čtyřmi měsíci** řešení přednesla na konferenci, abstrakt vyšel ve sborníku

Může firma řešení ještě chránit? (a) patentem · (b) jen užitným vzorem · (c) ničím. Hlasujte; vrátíme se k tomu na konci.

CO JE VYNÁLEZ: TŘI PODMÍNKY A VÝLUKY

PODMÍNKY PATENTOVATELNOSTI (§ 3 odst. 1, § 5–7 ZV)

- **novost** – není součástí stavu techniky = vše zpřístupněné veřejnosti před prioritou písemně, ústně, využíváním i jinak (§ 5 odst. 1–2); i vlastní přednáška či článek
- **vynálezecká činnost** – pro odborníka nevyplývá zřejmě ze stavu techniky (§ 6); nejbližší stav techniky i kombinací dokumentů (NSS 8 As 70/2011)
- **průmyslová využitelnost** (§ 7)

CO VYNÁLEZEM NENÍ (§ 3 odst. 2–4, § 4 ZV)

- objevy, vědecké teorie, matematické metody · estetické výtvary · plány, pravidla a způsoby duševní činnosti, her a obchodní činnosti · **programy počítačů** · podávání informací
- vyloučeno jen, týká-li se přihláška **pouze** těchto předmětů (odst. 3)
→ technický vynález realizovaný počítačem patentovatelný je (L9)
- chirurgické, terapeutické a diagnostické způsoby (odst. 4)
- výluky: veřejný pořádek, odrůdy a plemena, biologické způsoby (§ 4)

Novost i vynálezecká činnost jsou **otázky právní** bez správního uvážení ÚPV – soud je přezkoumává v plném rozsahu, případně se znaleckým posudkem (rozšířený senát NSS 7 As 69/2014, č. 3252/2015 Sb. NSS). Původcem je ten, kdo vynález vytvořil vlastní tvůrčí prací (§ 8); spolupůvodci: snímek 9.

ČTYŘI CESTY OCHRANY TECHNICKÉHO ŘEŠENÍ

	Patent (ZV)	Užitný vzor (zák. č. 478/1992 Sb.)	Zlepšovací návrh (§ 72–74 ZV)	Obchodní tajemství (§ 504 OZ)
Předmět	Vynález – výrobek, způsob, použití	Technické řešení; ne způsoby výroby a pracovní činnosti (§ 3 písm. c)), ne programy (§ 2 písm. d))	Technické, výrobní, provozní zdokonalení; bezpečnost práce, životní prostředí	Konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné, nedostupné skutečnosti
Podmínky	Novost · vynálezecká činnost · průmyslová využitelnost (§ 3, 5–7)	Novost · přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti · průmyslová využitelnost (§ 1)	Zdokonalení, s nímž má zlepšovatel právo nakládat; nebrání-li patent	Vlastník zajišťuje utajení
Řízení	ÚPV: věcný průzkum (snímek 7); roky	ÚPV: zápis bez průzkumu novosti (§ 11); měsíce	Žádné; právo využívat vzniká zaměstnavateli až smlouvou (§ 74)	Žádné
Doba	20 let od podání + udržovací poplatky (§ 21)	4 roky + 2×3 roky (§ 15)	—	Bez omezení, dokud trvá utajení
Ochranná lhůta	Žádná (jen zneužití, úřední výstava – § 5 odst. 5)	6 měsíců pro vlastní zveřejnění (§ 4 odst. 3)	—	Zveřejněním zaniká
Zaměstnanecký režim	§ 9–10 (snímky 8–11)	Obdobně § 9 ZV (§ 21 odst. 2)	Nabídka zaměstnavateli, 2 měsíce na smlouvu (§ 73)	Žádný; mlčenlivost § 301 písm. d) ZP, smlouva
Riziko	Zrušení (§ 23); náklady; publikace	Výmaz na návrh kohokoli (§ 17); „nezkoušená“ ochrana	Spor o hranici s řádnou prací	Nezávislý vývoj, reverzní inženýrství, únik

Nástroje lze kombinovat: patent na zařízení, obchodní tajemství na parametry a know-how, autorské právo na kód (L5).

PRÁVA Z PATENTU A JEJICH MEZE

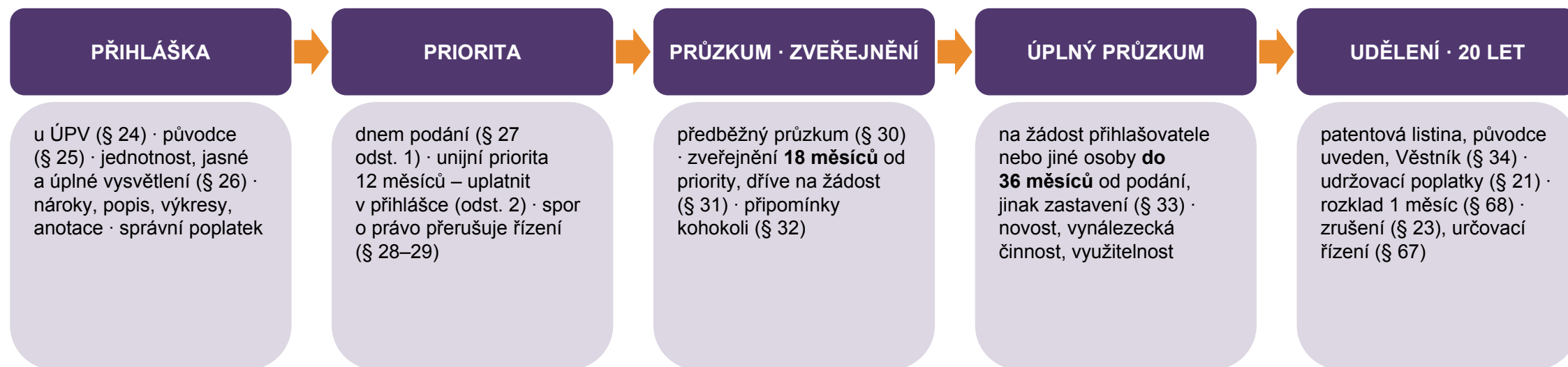
Práva majitele (§ 11–16 ZV)

- Výlučné právo využívat, poskytnout souhlas, převést (§ 11 odst. 1); účinky od oznámení udělení ve Věstníku (odst. 2); **přiměřená náhrada** za využívání po zveřejnění přihlášky (odst. 3); rozsah podle **patentových nároků** (§ 12)
- Zákaz přímého využívání – výrobek, způsob, výrobek přímo získaný způsobem (§ 13) · zákaz nepřímého využívání (§ 13a) · licence a převod písemně, účinnost vůči třetím osobám zápisem (§ 14–15) · spolumajitelství: licence se souhlasem všech, nároky uplatní každý (§ 16)

Meze a trvání (§ 17–23)

- Právo předchozího uživatele (§ 17) · výjimky: lodě a letadla, individuální příprava léku, **neobchodní účely, experimentální účely** (§ 18) · nabídka licence komukoli – poloviční udržovací poplatky (§ 19) · nucená licence při bezdůvodném nevyužívání – nejdříve po 4 letech od podání nebo 3 letech od udělení, rozhoduje pozdější lhůta – nebo při ohrožení důležitého veřejného zájmu (§ 20)
- Zánik uplynutím doby, nezaplacením udržovacích poplatků (zák. č. 173/2002 Sb.), vzdáním se (§ 21–22) · **zrušení** se zpětnou účinností: nepatentovatelnost, nedostatečné vysvětlení, rozšíření, chybějící právo na patent (§ 23)

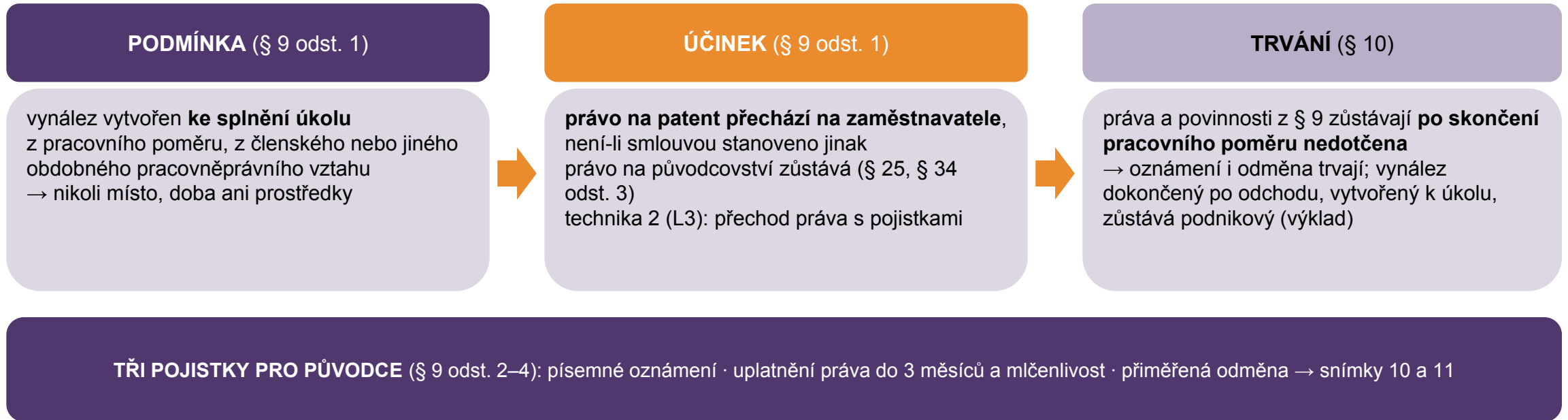
ŘÍZENÍ PŘED ÚPV: OD PŘIHLÁŠKY K PATENTU

Odbočení: k dříve podané patentové přihlášce se stejným předmětem lze pro přihlášku užitého vzoru žádat přiznání data podání a priority – do 2 měsíců po rozhodnutí o patentové přihlášce, nejdéle do 10 let od jejího podání (§ 10 zák. č. 478/1992 Sb.)

Pro zaměstnavatele: řešerše před přihláškou · CZ přihláška jako priorita, do 12 měsíců EPO/PCT (L9) · kalendář lhůt (36 měsíců, roční poplatky) · správní poplatky: zák. č. 634/2004 Sb., sazby na upv.gov.cz.

PODNIKOVÝ VYNÁLEZ: § 9 A 10 ZV

Odlišně od vzorů (§ 13 ZPV; L6): nositelem je zaměstnavatel, nikoli zadavatel; odměna má čtyři zákonná kritéria. Odlišně od děl (§ 58 AZ; L4): přechod práva, nikoli výkon.

TEST: VZNIKL VYNÁLEZ „KE SPLNĚNÍ ÚKOLU“?

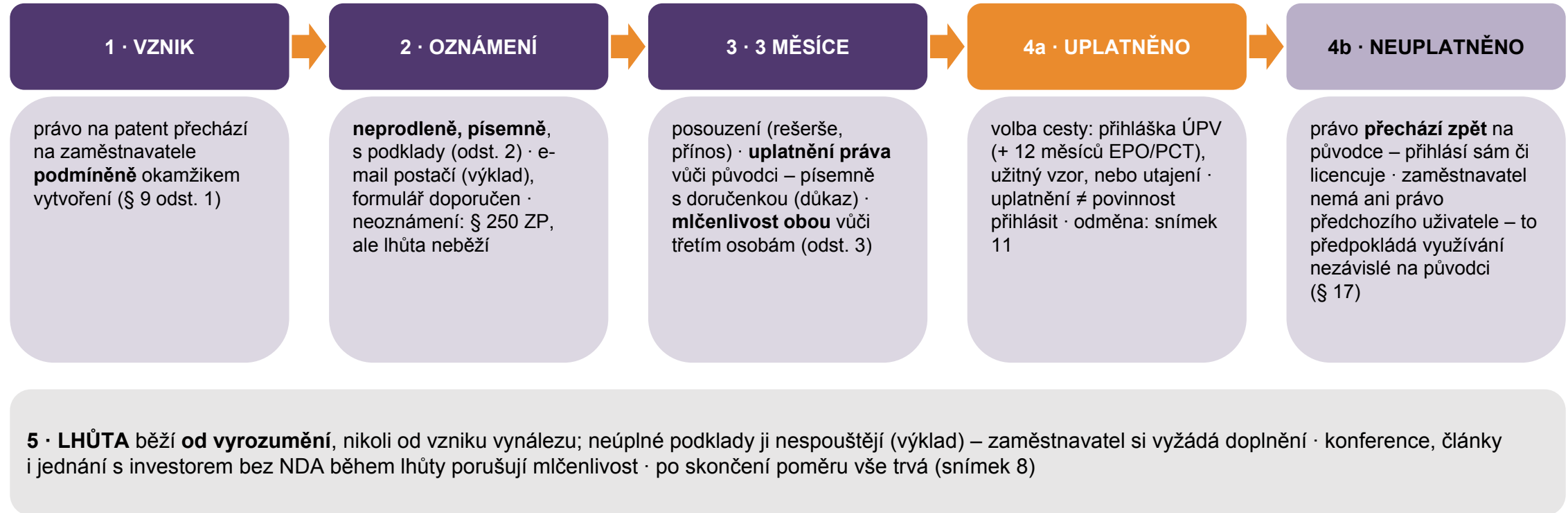
Rozhoduje vazba na úkol z pracovního poměru (§ 9 odst. 1 ZV)

- **Druh práce a náplň** – výzkumník senzorů řešící senzory plní úkol i mimo přidělený projekt (výklad: „úkol z pracovního poměru“, nikoli „úkol zadaný“) · **pokyn či zadání** odstraňuje pochybnosti · **vlastní iniciativa mimo náplň** – vynález zaměstnance, i když vznikl v pracovní době a s prostředky zaměstnavatele
- Prostředky zaměstnavatele = kritérium **výše odměny** (odst. 4), nikoli podmínka přechodu; při zneužití náhrada škody (§ 250 ZP); ZV nemá „vázaný volný vynález“ s nabídkovou povinností (srov. německý ArbNErfG – L10)

Osobní rozsah

- Okruh vztahů: tabulka v L2 (dohody výkladem ano, **členové orgánů ne** → smlouva o výkonu funkce) · agenturní zaměstnanci: právo přechází na agenturu, na uživatele jen smlouvou (výklad)
- **Spolupůvodci** (§ 8 odst. 3): právo přechází jen v rozsahu podílu zaměstnance; podíl externisty, studenta či zaměstnance jiné firmy zůstává jemu → spolumajitelství (§ 16) nebo smlouva předem
- Důkazy: laboratorní deníky, evidence zadání, datované záznamy – spory o právo na patent řeší soud (§ 28–29 ZV; § 6 zák. č. 221/2006 Sb.)

OZNÁMENÍ, LHŮTA, MLČENLIVOST, UPLATNĚNÍ

Forma oznámení i uplatnění není zákonem předepsána nad rámec „písemně“ u oznámení – vnitřní předpis smí proces jen konkretizovat (formulář, adresát; § 305 ZP – L2).

PŘIMĚŘENÁ ODMĚNA PŮVODCE (§ 9 Odst. 4 ZV)

Pravidlo

- Nárok vzniká **uplatněním práva** zaměstnavatelem – i bez přihlášky, i při utajení
- Kritéria: **technický a hospodářský význam** · **přínos** možným využitím nebo jiným uplatněním · **materiální podíl** zaměstnavatele · **rozsah pracovních úkolů** původce
- **Dodatečné vypořádání** při zjevném nepoměru vyplacené odměny k později dosaženému přínosu
- Spolupůvodci podle podílů · zlepšovací návrh: odměna sjednaná ve smlouvě (§ 74)
- Spory: věc průmyslového vlastnictví (NS 30 Cdo 1446/2009)
→ Městský soud v Praze (§ 6 zák. č. 221/2006 Sb.) · promlčení 3 roky (§ 629 OZ) ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé (§ 619)

Praxe a sporná místa

- **Směrnice o odměnách** je praxe, nikoli zákon – obvyklá struktura: snímek 13
- Informační povinnost zaměstnavatele o využití zákon výslovně neukládá – **sjednat** (výklad)
- „Odměna je ve mzdě“ – sporné; odst. 4 na rozdíl od odst. 1 dispozitivnost nepřipouští (výklad)
- Započtení škody za porušení oznamovací povinnosti proti odměně – sporné (§ 250, 257 ZP)
- Odměna jako příjem ze závislé činnosti – daňová praxe, ověřit

VÝZKUMNÍ PRACOVNÍCI A VEŘEJNÉ PROSTŘEDKY

§ 9 ZV platí i na univerzitách a výzkumných institucích

- Akademický pracovník – oznámení, 3 měsíce, odměna; vnitřní předpisy o transferu technologií to konkretizují (podíly původců na výnosech v praxi vyšší než v průmyslu) · **studenti nejsou zaměstnanci** – jejich podíl zůstává jim → smlouva

Veřejná podpora – platné právo do 31. 12. 2026

- Zák. č. 130/2002 Sb., § 16: práva k výsledkům patří **příjemci**, nakládání upraví vnitřní předpis (odst. 3) · u **veřejné zakázky** ve výzkumu: povinnost uplatnit právo a zajistit ochranu, bezplatný přístup poskytovatele, nediskriminační přístup třetích osob, **zveřejnění před přihláškou jen s písemným souhlasem** poskytovatele (odst. 2) · spolupráce podniku a výzkumné organizace (odst. 4)

Přijaté právo – od 1. 1. 2027 zák. č. 328/2025 Sb.

- Zrušuje zák. č. 130/2002 Sb. (§ 101) · práva k výsledkům jako **povinná náležitost smlouvy o poskytnutí podpory** (§ 64 odst. 2 písm. g)) · OSS a státní příspěvkové organizace licencují a postupují práva k výsledkům **bez souhlasu zřizovatele** (§ 54 odst. 4) · institucionální podpora na spin-off (§ 54 odst. 3) · informační povinnost výzkumníka o souběžných úvazcích (§ 54 odst. 5)

CO ZAVÉST A SJEDNAT: SMĚRNICE A DOLOŽKY

Zaměstnavatel

- **Směrnice:** oznamovací formulář (popis, stav techniky, spolupůvodci, podíly, datum), evidence doručení, posouzení a písemné uplatnění do 3 měsíců, volba cesty ochrany
- **Sazebník odměn:** paušál při uplatnění · platby při přihlášce a udělení · podíl z přínosu · dodatečné vypořádání · zlepšovatelský program s 2měsíční lhůtou
- **Publikační politika:** embargo do podání přihlášky, kontrola konferenčních příspěvků, NDA s partnery a investory
- **Smlouvy:** externisté a univerzity (konsorciální smlouva – původcovství, podíly, přihlašovatel, náklady, výnosy, publikace) · členové orgánů – smlouva o výkonu funkce · projekty s podporou – § 16 zák. č. 130/2002 Sb., od 2027 smlouva o podpoře
- **Evidence:** vynálezy, lhůty, udržovací poplatky, licence

Zaměstnanec / původce

- Oznamovat včas, písemně a úplně; vést laboratorní deník
- Nepublikovat před přihláškou; konferenční příspěvky schvalovat
- Vlastní tvorbu mimo úkol nechat písemně potvrdit
- Vzor doložky do pracovní smlouvy výzkumníka – v poznámkách

DISKUSE: ZPĚT K PŘEDNÁŠCE VÝZKUMNICE

Může firma řešení ještě chránit?

- Hlasujte znovu – změnil se váš názor po výkladu novosti, ochranné lhůty užitého vzoru a § 9 ZV?
- Klíčové otázky: co **přesně** zveřejnil sborník · lze nároky formulovat na **zařízení** · kdo je přihlašovatelem a kdo všechno původcem · co zůstává tajemstvím
- Varianta: výzkumnice řešení oznámila před konferencí a firma tři měsíce mlčela – co se změní?
- Řešení a argumentace v poznámkách

Samostudium: JAKL 2017 – průmyslová práva a řízení před ÚPV

Příště – lekce 9: čl. 52–57 a čl. 60 Evropské patentové úmluvy; § 35a–35d zák. č. 527/1990 Sb.